

Påske

 Ordet & Israel

- Påsken minner oss om Guds frigjøring av Israel ut av slaveri i Egypt.
- Jesus ble korsfestet som "Guds lam som tar bort verdens synd" (John. 1:29).
- Herrens nattverd er et minne om oppfyllelsen av den nye pakt mellom Gud og mennesket.

Det jødiske påskemåltidet og evangeliet.

Av Ole Andersen, generalsekretær i Ordet & Israel Danmark.

Oversatt og redigert, Arve Solberg

Første dag av den jødiske påske er i år 2020 den 9. april. Denne dagen og kvelden som er en fest samles jøder over hele jorden for det tradisjonelle påske-måltidet. Kvelden er et av de store høydepunktene i den jødiske festkalender som barn og voksne ser frem til med forventning.

Også for kristne er det jødiske påskemåltidet spennende. De dramatiske hendelsene skjærtorsdag kveld i Jerusalem omkring år 30 fant nettopp sted under et jødisk påskemåltid. Under dette påskemåltidet er det gjemt en nøkkel som kan åpne en dypere forståelse av noe Jesus sa til disiplene den kvelden. Hva mente Jesus egentlig da han midt under måltidet sa de kjente ordene som brukes i den kristne nattverd: **"Gjør dette til minne om meg"**? Nøkkelen ligger skjult i det jødiske påskemåltidet.

Jødernes påske

Jødene hadde feiret påske lenge før det året hvor Jesu døde og oppstod.

For 3500 år siden var jødefolket slaver i Egypt. Men etter 430 år med slaveri sendte Gud Moses for å befri folket. En dag på våren, den 14. Nisan, i henhold til den jødiske kalenderen, skulle alle jødiske familier slakte et lam og smøre noe av blodet på dørstolpene i deres hus. Samme natt, den 15. i Nisan (i den jødiske kalenderen skifter døgnet ved solnedgang), skulle jødene spise lammet med usyret brød og bitre urter.

Da jødene satt klare i husene sine og spiste, gikk Gud gjennom landet og drepte alle førstefødte egyptere. Bare der det var blod på dørstolpene, passerte han. Denne hendelse gjorde egypterne så livredde at de nærmest drev israelittene ut av landet.

Til minne om utgangen av Egypt ga Gud israelittene befaling om å feire "påske" hvert år, på hebraisk pesach, dvs. «forbigang». De skulle slakte et lam og spise det sammen med usyret brød og bitre urter, og i syv dager

etter påskeaften måtte de bare spise usyret brød (2. Mos.12).

I Det nye testaments tid ble påsken feiret nøye i samsvar med forskriftene i 1. Mosebok. Påsken var en av de tre viktigste høytider i året. Tusenvis av jøder fra hele verden strømmet til Jerusalem for å feire påsken. Jesu foreldre hadde også tradisjon for å dra opp til Jerusalem hvert år og feire påsken der. Vi vet ikke om Jesus ble med hvert år, men som tolvåring var han i hvert fall der. (Luk. 2.41ff).

Jesu siste påskemåltid

Påskemåltidet var en helt sentral del av påskefeiringen. Det rabbiniske skriftet Mishna, som ble samlet rundt år 200 e.Kr., forteller i detalj hvordan påskemåltidet skulle gjennomføres. Selv om det kan ha skjedd noen endringer fra Jesu tid til år 200, er det ingen tvil om at påskemåltidet fra Jesu tid i hovedtrekkene er blitt feiret slik Mishna forteller. Selv i dag feirer jøder påskemåltidet i henhold til de samme forskriftene.

Påskemåltidet fulgte et relativt fast ritual. I løpet av kvelden drakk man fire glass vin blandet med vann. I forbindelse med det andre beger ble hele beretningen om israelittenes opphold i Egypt og Guds befrielse fra dem gjenfortalt. Påskehistorien ble avsluttet med den første delen av Lovsangen, Salme 113-114. Under selve måltidet ble det spist usyret brød, bitre urter og kjøtt fra det slaktede påskelammet. Etter måltidet fulgte de to siste begerne med vin sammen med en takkebønn og den andre delen av Lovsangen, Salme 115-118.

Det nye testamente forteller oss at det var under påskemåltidet at Jesus innstiftet nattverden. Om morgenen den 14. Nissan hadde Jesus bedt Peter og Johannes om å ordne de praktiske forberedelsene til påskemåltidet om kvelden (Luk 22: 7-13). Peter og Johannes måtte finne et sted hvor de kunne spise påskemåltidet, og delvis tilberede de bitre urtene, det usyrede brød, vinen og de andre elementene. Midt på ettermiddagen skulle de opp tempelet og slaktet lammet og steke det i sin hele tilstand.

Etter solnedgang samlet Jesus og disiplene seg, og Jesus innledet måltidet med å si: "Og han sa

til dem: *«Jeg har lengtet inderlig etter å spise dette påskemåltidet med dere før jeg skal lide.»*

Mange detaljer i evangeliets beretninger kan bare forstås når vi husker at det var et jødisk påskemåltid. Lukas nevner eksplisitt at Jesus begynte samlingen med å velsigne et beger vin, akkurat som de gjorde ved påske-måltidet. Og både Matteus og Markus skriver at Jesus og disiplene "dyppet i fatet" tidlig på kvelden, noe som antagelig refererer til den forrett som ble spist mellom den første og andre beger vin.

Den første delen av nattverds-innstiftelsen fant sted under selve måltidet. Jesus tok et av de usyrede brød og velsignet det. Velsignelsen til brødet var en fast formulert bønn som lød: *"Lovet være du, Herre vår Gud, verdens konge, som lar brødet spire fra jorden."* Etter velsignelsen brøt Jesus brødet og delte det med ordene: *«Ta det og spis det; dette er kroppen min som er gitt for deg.»* Og akkurat her fortsatte Jesus med de kjente og mye brukte ordene: *"Gjør dette for å minne om meg"*.

Den andre delen av nattverds innstiftelse fant sted noe senere. Både Lukas og Paulus uttalte uttrykkelig at det var "etter måltidet" at Jesus tok begeret og sa: *«Drikk alle av det; denne beger er den nye pakt ved mitt blod»*. Dermed må det være enten den tredje eller den fjerde av påskemåltidets beger. Paulus omtaler et sted nattverds-vinen som *"velsignelsens beger"* (1. Kor. 10:16). Dette er nettopp betegnelsen som brukes av rabbinere om påskemåltidets tredje beger. Så det var altså i forbindelse med takkefesten etter måltidet og det tredje beger at Jesus innstiftet den andre delen av nattverden.

Matteus og Markus forteller at påskemåltidet ble avsluttet med Lovsangen, akkurat som den skulle i henhold til den jødiske tradisjon.

Jesus var en jøde. Hans siste måltid før korsfestelsen var preget av Det Gamle Testamentets forskrifter og de jødiske tradisjonene. Det var det jødiske påskemåltidet som dannet rammen for etablering av nattverden. Og det er det som gir oss nøkkelen til å forstå ordene *"Gjør dette til minne om meg"*.

Nøkkel og lovsang

Påskan var en minnefest om befrielsen fra slaveriet i Egypt. Gjennom Moses la Gud vekt på at israelittene skulle fortsette å feire påskan også etter at de kom inn i løftets land (2. Mos. 13: 3-10).

Først kom de inn i en 40 års ørkenvandring. Og da de endelig kunne komme inn i Kanaan-landet, var alle de voksne israelittene som hadde opplevd utvandringen fra Egypt døde. Eneste unntak var Josva og Kaleb.

Dette er bemerkelsesverdig. For Gud sier uttrykkelig at når Israel kommer inn i Kana'an, skal enhver israelitt forklare sin sønn at påskan skyldes "*det Herren gjorde for meg da jeg kom ut av Egypt*" (2. Mos. 13: 8).

Hvordan kan Gud befale israelittene som først ble født på ørkenvandringen eller senere, at de skal tale om "*hva Herren gjorde for meg da jeg kom ut av Egypt*"? Allerede på Josvas tid hadde ikke flertallet av israelittene engang opplevd utvandringen av Egypt. Og noen tiår senere var det ingen igjen som hadde vært med på den første, dramatiske påskeaften. Så hvorfor skulle de så ved påskemåltidet tale om den gang "jeg" dro ut av Egypt?

Selv de gamle rabbinere undret seg. Forklaringen de kom med var:
I hver generasjon skal mennesket betrakte seg selv som om han hadde dratt ut av Egypt.
(Mishna Pesahim 10.5)

Dette er nøkkelen til Jesu ord om nattverden. "Minne" betyr ikke bare minne, men deltakelse. Sakramentet er ikke bare et minnemåltid for en kjær avdød. Sakramentet er deltakelse i det som skjedde med Jesus i påskan i Jerusalem.

Når Jesus sier at vi skal feire nattverd for å "minne" ham, betyr det at vi må regne oss som deltakere i hans død. Han som deltar i nattverden, må betrakte seg selv for å ha vært med i Jesu død. Han må si til seg selv: **Jeg hang på korset med Jesus da han døde. Det var min straff han bar; hans død var min død (2. Kor. 5:14). Derfor er jeg evig fri fra fordømmelse og straff.**

Ordene om at enhver jøde skulle betrakte seg som en del i utvandringen av Egypt fikk de gamle rabbinerne til å bryte ut i lovprisning.

Kristne som deler Jesu død har ikke mindre grunn til å delta i den lovsangen:

Derfor vil vi takke, herliggjøre, prise, ære, opphøye, lovsynge og love Ham som har gjort alle disse underne for våre fedre og for oss. Han brakte oss fra trelldom til frihet, fra bekymring til glede, fra sorg til en festdag, fra mørke til et stort lys og fra slaveri til forløsning - så la oss synge for ham den store Halleluja! (Mishna Pesahim 10.5)

(Artikkelen er hentet fra det danske Ordet og Israels hjemmeside)